

sov z lastno roko napisati, in v pisarnico slovenskiga društva ali v bukvo-tiskarno g. Jožefa Blaznika v Ljubljani berž ko morejo poslati. Berž, ko se toliko naročnikov nabere, de bodo stroški natisa plačani, se bo počel zgorej imenovani prestavik nemudoma tiskati, in prejemnikom razpošiljati.

Naročilo na prvi del austr. državlj, postav, ki bo z nemško in slovensko besedo okoli 5 in pol pol znesil, je na 15 kr. odločeno, ki se pri prijemu zvezka odrajtajo. Le stroškov proste (frankirane) pisma se prijemaajo.

V Ljubljani 25. maliga Travnja 1849.
Odbor slovenskiga društva.

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

„Prese“ oznani, de bo grof Stadion zavoljo boleznj od ministerstva odstopil. „Presse“ svetva ministra Krausa za njegoviga nastopnika.

Celovec 23. Aprilja 1849. Kar je blo tukaj slišati, kar je Gracarska iz Celovca oznanila, in kar je tudi Slovenija opomnila, de Belaški krog noče pod Celovsko oblast stopiti, je resnica, in kakor sim slišal, se po nekterih krajih prošnja podpisuje, de naj bi se Belaški krog s Tirolsko zjedini. Prebivavci Belaškiga kroga bolj politično rasvetleni in svobodoljubni, želijo se s kako večj kronsko deželo skleniti, in tako ložej in močnej svoje pravice in svobode braniti, zraven pa tudi se od Slovencev odcepiti, in s svojimi nemskimi bratmi v novo nemško državo stopiti. Slovenci jim tega storiti ne branijo in braniti ne morejo, da le kos Slovencev s seboj potegniti ne prederznejo; po moji misli jim ta pa vender ne pojde od rok; mislim, da bode cela Koroška ostala neodvisna, samostalna kronska dežela s svojim posebnim deželnim zborom. Kako dolgo pa, le ve sam Vsevideoči — on, pred katerim bojo vsi kralji in cesarji od svojega hišovanja odgovor dajali, — on, kateri vsim vladarjem oestro zapoveduje, de naj delajo pravico vsakimu ljudstvu, da naj nobenimu ne kratijo naravnih, prirojenih pravic, da naj ne cepijo narode, kakor mertvo robo na kose po svoji samovolji, da naj ne branijo bratu s bratom se zjediniti, kar je Vsegamogočni po sercu, kervji in jeziku zvezal, slab človek ne sme ločiti. Tisto zlo znano: „Divide et impera“ naj gre spat na veke!!! V tih slabih okoljšinah pa naj Slovenci dobro na to pazijo, da zastran po §. 5. oktrojirane ustave vsim narodam zagotovljene narodnosti škode in krivice ne bojo terpeli. Sovražnikov koroškim Slovenceam ne majnka! Nekteri terdijo, da na Koroškim ni nobeniga Slovenca.

Tim naj bo rečeno, ako niso že gluhi za resnico: na Koroškim je 120 far s 112,059 dušami, kjer se božja beseda vselej in izključljivo v slovenskim jeziku oznanuje; — je 6 far s 6605 dušami, kjer se po slovensko in nemško pridguje. Božji nauk se očitno le Slovenceam slovensko deli.

Drugi zopet pravijo, da so Slovenci in Nemci tako namešani, da se na narodnost nemore nobeden obzir vzeti.

Tim pa tole povem: meja med Slovenci in Nemci se more tako potegniti, da je med 123 farami, ktere se lepo vkup deržo, le samo 6 nemških, alj prav za prav, ponemčenih otokov: Pontabov, Malborget, Terbiž, Celovec, Velkovec in Lavamind; cela okolica tih krajev je terdo slovenska, in veliko njih prebivavcov zna dobro slovenski.

Tretji pa kvantajo, da vsi koroški Slovenci nemški govore, kar izreči in poterditi na deželnim zboru neki dolgosuknjaš iz Bliberka ni se bal in sramoval. —

Čujte na to, kar se pred nekim mescam prigodi. V Žrelcu (Ebenthal) so se mladenči

pri prvemu lozanju prav slabo obnašali, so celo komisijo spodili in nektere zavupnih mož prav nevsmiljeno zmlatili. Pride iz Celovca sodniška komisija, de naj to žalostno prigodbo prejišče, in hudodelce kaznuje. Pokličje se tudi župan Podkernoske (Gurnitz) srenje; pa kako se gospodi začudijo, da te župan skorej nemške besedice ne zastopi; k sreči je bil pričjoč v slovenščini dobro vajej aktuar. To se je perpetilo s županam nekiga kraja, ki le eno uro daleč od Celovca leži; kaj je pričakovati od prostih kmetov, 2 — 3 dni hoda od Nemcov oddaljenih, od Slovencev, ki Nemca še nikolj vidili niso! Vse take hudo moti ali nevednost ali hudobnost; in po spričbi letašnjega šematizma Kerske in Lavatinske škofije je gotova resnica, da je med 137.815 prebivavci, ki na slovenski zemlji žive 121,745 terdih Slovencev in le 16,070 Nemcov, — in med 137 farami, ki bi se mogle k slovenskimu krogu pristeti, 120 far, kjer se le samo po slovenski, 11, kjer se po nemški, in 6, kjer se po slovenski in nemski pridguje in keršanski nauk derži.

Tudi za te Slovence je enakopravnost narodov izgovorjena, tudi tim 121,745 Slovenceam je narodnost zagotovljena.

Da pa Nemci in Nemškutarji ne bojo trobili, da jaz Slovence šuntam, da sim prenapetiga tišenja, naj pove samo ministerstvo: kaj da je „enakopravnost vsih narodov“?

Na vprašanje bivšega poslanca Dilevski je gospod minister nauka, kakor se bere „Reichstagsblatt Nr. 58“, dal nasledni odgovor: „Das Ministerium versteht unter der Gleichberechtigung der Nationalitäten, dass man der einen Nationalität das, was ihr gebührt, in derselben Weise ertheilt, wie der andern Nationalität, folglich mit Anwendung auf Galizien (Kärnthen), dass man der ruthenischen (slovenischen) Nationalität in denjenigen Kreisen, die von ihr bewohnt werden, ebendasselbe und in gleichem Masse zu Theil werden lasse, was man der polnischen (deutschen) in dem Gebiete, welches ihr angehört, zugesteht.“ Jednakopravnost narodov v tim smislu mi jiščemo, mi tirjamo za Koroške Slovence; in leto enakopravnost bomo zagovarjali in branili z celo močjo, po vsih ustavnih potih, vselej in brez vsega straha; in kakor se vidi, bomo imeli dela dosti: ministerstvo je nam oktrojiralo za učenika babištva (Geburtshülfe) kakor se čuje, terdega Nemca; iz Ljubljane mislijo poslati k našimu deželnimu poglavarstvu, ktero je mende tudi za Slovence, terdo nemške uradnike, v šolah je še vse pri starim: nemške bukve, nemški učeniki, nemško svetovavstvo, nemško višji ogledalstvo itd. — o sveta enakopravnost! Glejte! ljubi domorodci! kateri še niste v nemški slavi in sreči pozabili na slovensko mater, na slovenske doline in planine, kateri še v svojim nedru nosite rahlo serce, — vneto za blagor in srečo svojih milih bistroumnih pa žali bože! zanemarjenih bratov, — glejte ljubi domorodci! široko polje, pripravljeno za vaše obdelovanje: trebite, sejte, polijajte: rast in obila sad bo pa dal gotovo tisti usmiljeni oče, od kteriga pride vsaki dober dar. „Bog za nas, kdo na nas?“

Kar si nam, ljuba Slovenija! od Ljubljanskih mladenčev povedala, da so tirjali v slovenskim jeziku k vojaški zastavi priseči, je moglo vsakiga Slovenca prav v serce razveseliti. Živili, živili hrabri slovenski junaci, kateri se tako slavno in domorodno obnašajo!! Tudi pri nas bo rekrutiringa kmalo dokončana, vse je šlo povsod lepo in mirno: alj terdo slovenski mladenči so prisegali v nerazumljivim nemskim jeziku; od vsiga tega svetega dela, pri ktermu gre za dušo in život, borni slovenski mladenč le besedice ne zastopi! Alj je to dro prav? alj ni gospoda, da bi to strašno krivico poravnal; alj ni slovenskega mladenča, da bi za to reč svoj glas vzdignil? Bomo vidili.

And. Einspüler.

Celovec 25. Aprilja 1849. Na nos na vrat so počeli pred nekimi tedni na južnozgodni strani Celovca terdnjavo kopati in zidati. Vsi mestjani so sterno gledali in poprašovali, kaj da bo to? Neki, kterim se po dne in po noči od samostalne*) kronske dežele sanja, so modrovali: „Vsaka kronska dežela mora imeti svojo posebno orožnica; to bi ja blo gerdo, ako bi mogla kronska dežela v kaki potrebi kje drugod orožje jiskati in v zajem jemati.“ — Drugi so terdili: „da je to nastava za Lahe in Francoze, ako bi se jim poljubilo, v Koroško kronsko deželo predreti; kronska dežela bo jim že hitro pot pokazala, po kterim so prišli;“ — tretji pa so zdihovali in si skrivši na ušesa šeptali: „Slepci! alj ne vidite, kamo je poglavitna stran (Hauptfront) terdnjave obrnjena; alj ne slišite, da bo največ topov skoz lince na mesto Celovec zijalo: „terdnjava je strahovavka za Celovec.“ Tako so ljudi modrovali in vganko razdrešovali; tam na polju med Celovecam in Otočami (Weidmannsdorf) je pa blo vse živo ljudi, ki so mesto za novo terdnjavo jiskali, razmerli in meje postavili.

Že je bil potrebnj kraj za drag denar kuplen, že so ble pogodbe z zidarskim mojstram storjene, že je bla za temeljno zidovje zemlja okolj in okolj izkopana, ja že studenc je bil dokončan: — kar nagloma in nenadno puca glas po mestu, da je vsa ta zidarija od visokega ministerstva vstavljena in zabranjena, da so tisti gospodi, ki so to robo zduhtali in poterdili, nekaj ojestrega pod nos dobili, in da imajo naverh vse stroške dosadašne plačati.

Od vzrokov tega modrega ministerialniga sklepa nisim mogel kaj prav gotovega zbarati. V tim listu mende stoji, da je Celovec premalo in tako nenavarno mesto; Koroščani so ljudi mirnega in lojalnega duha in tako so te priprave nepotrebne, tudi mesto v taki nižavi in globočini se za terdnjavo ni zlo pripravno zdelo. Alj je temu taka, so tisti prav imeli terdivši, da je nekdo Celovčane in Korošce počernil kot ljudi puntarskega duha, ktermu je strahovavka potrebna. Pa vender zagotoviti samo le to to zamorem: da so najeti ljudi od dela nehali, da se vse jame zaspolejo itd. in da vse kaže, da s terdnjavo ne bo nič ali clo nič ali samo na tomu mestu nič. Bog daj, da bi pač bila taka! 4 — 5 sto tavžent rajnišov srebra, ki so bli namenjeni, je za našo državo v sedajnih okoljšinah lep denar, s kterim se lahko mnogo važnejših in potrebnejših reči popraviti da. Naši deželni stanovi že dolgo let brodijo in prosijo zavolj živo potrebne delavšnice (Arbeitshaus); pa vse zastojn!

Koliko ves in far je brez šole, ja clo v Celovci ni lastne cesarske dovolj prostorne šolske hiše; koljko učiteljov, kaplanov, uradnikov pri svoji borni plači straduje; darila za spisatelje novih šolskih knjig so tudi poskerbeti; in še mnogih drugih potreb je dosti v naši deželi. Po moji slabi misli bi blo veliko boljši in modrejši, lete za terdnjavo pripravljene denarje na občno koristne reči obrniti: saj terdnjave na slednje vender nič ne pomagajo. Francozki kralj Filip je celo mesto Pariz s terdnjavami ogradił, in veliko milijonov na nje zavergel: je pa vender le mogel šila in kopita pobrati, in v Anglijo pobrisati. Zato čast in hvala ministerstvu za to naredbo! „Die sicherste Leibwache eines Königs, piše dobroglasni Rup. Kornmann, sind seine glücklichen Bürger, und seine schönste Ehrenwache die Tugend;“ — in Klavdian poje:

„Non sic excubia, non circumstantia pila,
Quam tutatur amor.“ —

*) Ta samostalnost mende le v nekaki mali prednosti Celovske kresije obstoji, ktera pa ostano pod gubernijam. To se tudi vidi iz poslednjih Ljubljanskih novic, kjer ilirsko poglavarstvo oznani, de se je v Belaku rekrutiranje mirno steklo.